

indført fra bl. a. Syrien og Kina, og at mændene gik klædt i orientalske silkekaftaner. Nu fremlægger den svenske tekstilforsker Inga Hägg nye resultater fra et fordybet studie af de tekstilrester, som er bevaret på kvindegravens dragtspænder af irren fra metallet. Her kan man ofte se lagserier af forskellige tøjer afspejlende bærerens forskellige klædningsstykker. Kvindedragten har således bestået af en linnedssærk lavet af tøj fra Kiev og Byzans, en tunika af syrisk vævning, en hængslet kjole af uld eller indført linned, men i hjemlig tradition, en trøje med ærmer, af uld i hjemlig tradition? og endelig en kappe eller pels til koldt vejr. Helt ny er påvisningen af tunika og trøje og fremhævelsen af kjolens lokale aner. Tøjerne skulle være indført færdigsyet – som Hongkong-cowboybukserne nu – og dragten tilpasset de moder, som herskede ved Europas feudalhoffer.

Med kraftig støtte i billeder fra oldtiden og nyere folkedragter rekonstrueres de enkelte klædningsstykker. Det er nok de mest vovede afsnit. Ellers fremlægges forskningshistorik, materiale og analyse og tolkning sobert for hver dragtdel. Materialet stammer fra 137 udaf 163 grave med spænder – en høj repræsentativitet. Det vil være vigtigt at udvide studiet til andre skandinaviske gravpladser, og i den forbindelse kan nævnes at en dansk dragtforsker, Lise Bender Jørgensen, har arbejdet med fundene fra en langelandsk gravplads efter samme linier.

Inga Häggs disputats er et godt eksempel på hvordan nye metoder kan vriste ny information fra et gammelt udgravningsmateriale, og en formaning til arkæologer om at tage vare på »usle« tekstilstumper.

Henrik Thrane

Thorkild Ramskou: Lindholm Høje Gravpladsen, 199 s. med 412 figurer og 61 s. med planer og diagrammer. Engelsk resumé. Nordiske Fortidsminder, Serie B – in quarto. Bind 2. Udgivet af Det kgl. nordiske Oldskriftselskab. København 1976. Pris kr.: 135,00 + moms. I kommission hos Herman H. J. Lynge og Søn.

Så kom da endelig den første del af publikationen om Lindholm Høje-udgravningerne – ca. 20 år efter at feltarbejdet afsluttedes; og det er ikke en gang rekord i denne branche – desværre. Fundet af gravpladsen på Lindholm Høje, ca. 2 km nordvest for Nørre Sundby ved et af de smalle steder i Limfjorden – det smalleste skulle være ud for Aggersborg – går tilbage til forrige århundrede. I 1889 optræder lokaliteten første gang i Nationalmuseets arkiv i forbindelse med habile amatørarkæologers udgravninger på stedet, hvorfra der gennem lang tid var fjernet sten fra skibssætninger o. lign. til andre formål. Men først i 1951 blev der skabt mulighed for omfattende videnskabelige undersøgelser, ikke mindst takket være den senere inspektør Oscar Marseen fra Aalborg Historiske Museum. Th. Ramskou blev Nationalmuseets tilsynsførende og har endvidere fået overdraget hvervet med at lave publikationerne. Der synes ikke at være nogen tvivl om, at et sådant arbejde burde være overdraget til et team-work. Opgaven er simpelthen for stor for en enkeltperson – det fremgår alene af de mange år, vi har ventet, og så er foreliggende bind faktisk ikke andet end summariske udgravningsberetninger, opmålinger, tegninger og fotos – kort sagt en udgivelse af fundprotokollen med billeder af anlæg og fund – det være sig konserverede som ikke-konserverede, og de sidste kunne man godt have undværet. Og så mangler alle illustrationer målestokangivelse – den service burde man have ydet læseren!

Når vi ser bort fra den meget kortfattede indledning, som skal omtales nedenfor, så må det øvrige i dette bind karakteriseres som aldeles utilgængeligt for alle andre end de specialister, som arbejder med de omhandlede tidsafsnit. Fremtidige forskere må bringe den syntese, der mangler. Lægfolk og historikere er i mange henseender bedre tjent –

indtil videre – med de foreløbige rapporter eller den populærvidenskabelige fremstilling i Nationalmuseets Blå Bøger.

Der kan udskilles 5 begravelsesfaser, som viser, at gravpladsen har været i anvendelse i ca. 500 år. Benyttelseshyppigheden synes dog langt fra at have været konstant. Hovedparten af gravene dateres til det 8. og 9. århundrede. I det 10. århundrede ebber det ud. Fase I og V er jordfæstegrave. Fase II omfatter trekantede, cirkulære og firkantede stensætninger. Fase III ovale stensætninger og fase IV skibsformede stensætninger – i alt 138 alene af denne type. Det gælder for disse faser, at den gravlagte og gravgodset er brændt. I alt er der ved undersøgelserne påvist ca. 600 begravelser. Desværre røber Th. Ramskou ikke i dette bind, hvorledes det forholder sig med en evt. sammenhæng mellem gravpladsen og den endnu upublicerede bebyggelse, som iøvrigt ikke er udgravet i sin hele udstrækning. Her kunne man få at vide, hvad de mange gravlagte kan have bedrevet, inden de blev stedt til hvile i de smukke og imponante omgivelser.

Der savnes stærkt en skematisk opdeling af kønsfordelingen i gravene – det må være muligt i de fleste tilfælde – selv om det drejer sig om brandgrave, idet fundene kan belyse dette. Antallet af våbengrave savnes også. Ganske vist er der anvendt mange sider på en temmelig uoverskuelig fortegnelse med oldsagskombinationer i gravene, men nogen sammentælling er ikke foretaget.

Når vi beskæftiger os med Lindholm Høje, må der ikke ses bort fra bebyggelsen på sydsiden af fjorden på Bejsebakken – det ældste Alborg? – hvor der var en god naturlig havn i Hasseris åmunding. Jvf. placeringen af Lindholm Højebebyggelsen ved munden af Lindholm å. Bejsebakken har kun været genstand for små undersøgelser. Inden den stadigt voksende parcelhusbebyggelse ganske hindrer udgravninger på området, burde lokaliteten prioriteres meget højt – evt. fredes som det er sket nord for fjorden.

Udgravningerne på Lindholm Høje og de samtidige på Aggersborg, hvor der under vikingeborgen afdækkedes en udstrakt bebyggelse fra vikingetiden, satte gang i fantasien hos mange arkæologer og historikere. De store fundmængder og imponerende anlæg var uden tvivl skyld i C. J. Beckers handelsrute op langs Jyllands vestkyst og ind igennem Limfjorden,¹ men grundlaget for den tese var én frisisk mønt fundet i Thy! Det vil tage mange år endnu, inden denne handelsrute forsvinder fra faglitteraturen.

Thorkild Ramskou lancerede selv i 1958 i Skalk² tesen om, at Adam af Bremens Vendila skulle være identisk med Lindholm Højebebyggelsen, og han blev kraftigt bakket op af bl. a. Johs. Brøndsted; men i de senere år har der været – og det synes begrundet – usædvanligt stille herom. Th. Ramskou har da heller ikke taget artiklen med i bibliografien. Apropos denne, så undrer man sig over, at O. Marseens artikler om Lindholm Høje er udeladt. De bør tilføjes i næste bind! Fremlæggelsen af dette arkæologiske materiale er uhyre traditionel – en zoologisk artsfortegnelse fra Ulrik Møhls hånd er det eneste naturvidenskabelige bidrag, og det er faktisk ynkeligt, hvad Th. Ramskou får ud af det. Dette kapitel burde være lavet i samarbejde med zoologen, idet materialet i høj grad rummer mulighed for at afdække mange værdifulde kulturhistoriske oplysninger, som kunne belyse vore »Dark Ages«.

At der end ikke er medtaget en antropologisk rapport – ja, det siger blot lidt om, hvor mangelfuldt dette bind forekommer. Et sidste hjertesuk skal rettes til redaktøren af se-

¹ C. J. Becker: Zwei Frauengräber des 7. Jahrhundert aus Nørre Sandegaard, Bornholm, i Acta Archaeologica vol. XXIV, 1953, s. 127–155. Olaf Olsen er den første, der pegede på tesens spinkle grundlag i Nogle Tanker i anledning af Ribes uventet høje alder. Fra Ribe Amt, 1975 s. 225–58.

² Se Skalk nr. 3, 1958 s. 22 ff. – Se også Johs. Brøndsted i Danmarks Oldtid Bind III, København 1960.

rien Nordiske Fortidsminder. Samarbejd næste gang med en professionel lay-out mand. Det vil gøre værket både smukkere og mere forbrugervenligt. De tætskrevne sider med illustrationer strøget over det hele, synes at vidne om horror vacui hos redaktøren!

Henrik M. Jansen

N. C. Skouvig: Hardeknud I og Hardsyssel. Jellingdynastiets oprindelse. Herning, P. Kristensens forlag. 185 s. Kr. 68,00.

Danmarks historie i det 9. og 10. århundrede er et vanskeligt spørgsmål. Kilderne hertil er enten udenlandske eller meget sene. Men kildeproblemerne har ikke afskrækket forskerne, og man kan da også sige, at der er noget spændende ved at skrive en periodes historie, hvortil kilderne flyder så sparsomt. Man kan i særlig høj grad bruge sin fantasi, ja, det er næsten nødvendigt, og man kan bruge en masse tid og kræfter på at støtte eller imødegå andre forskeres synspunkter. Ingen kan rigtig bevise noget, og den enes mening kan (måske) være ligeså god som den andens.

I 1977 udkom to bøger om Danmarks ældste historie, den ene skrevet af en faghistoriker, fhv. overarkivar Erik Kroman, den anden skrevet af landsretssagfører N. C. Skouvig. Den sidste adskiller sig i hvert fald på ét punkt positivt fra den første, nemlig derved, at forfatteren hele tiden ikke blot holder sig for øje, at det er vanskeligt at udtrykke sig med sikkerhed, men også jævnlige udtrykker sine forbehold. Vanskelighederne bør ikke afholde fra at skrive Danmarks historie i dette tidsrum; men forfatterens forbehold er nødvendige, bl. a. for at læseren kan vide, hvornår en ting kan siges med ret stor sikkerhed, som f. eks. når flere af hinanden uafhængige kilder taler for det samme, og hvornår vi bevæger os ud på gisningens overdrev. Når dette er sagt til Skouvigs ros, må der dog også fremføres et par forhold, der røber hans usikkerhed over for stoffet. Skouvig giver ikke mange personlige vurderinger af kilderne, men forlader sig i meget høj grad på andre forskeres mening, og en stor del af bogen anvendes på at udrede disses diskussioner (bl. a. om epithetet »Danmarks bod« på den lille Jellingesten og vendingen »filius Hardeknuth Vurm« hos Adam af Bremen). Det må dog siges, at disse udredninger er meget tydelige, og Skouvigs argumenter for at tilslutte sig, at Gorm var søn af Hardeknud, og at Danmarks bod går på Thyra er meget overbevisende.

Ligeledes sørger forfatteren at forholde sig skeptisk over for kilderne, men tager dog deres udsagn for gode varer, når de passer ind i hans fremstilling, en fælde, mange faghistorikere også falder i. Endelig kan det siges, at Skouvig gennemgående ikke bare støtter sig på andre forskere, men på forskere af ret gammel dato, hvoraf flere opererede inden den moderne kildekritiks gennembrud. Jeg tænker her især på Steenstrup og la Cour, men også på englænderen Freeman, hvis bog om den normanniske erobring af England kom i 1877. Med disse forbehold er Skouvigs bog dog et interessant forsøg på at kaste lys over aspekter af Danmarks ældste historie. Visse ellers lidet behandlede problemer tages op, f. eks. de engelske kilders omtale af en ætling af Hardeknud i England og navnet Hardeknuds tilknytning til Hardsyssel; men efter bogens titel føler man sig her lidt skuffet, når navnet Hardeknud, men ikke Hardeknud I selv knyttes til Hardsyssel. Har Skouvigs bog måske ikke bragt os meget længere i vor viden om Danmark i første halvdel af det 10. århundrede, har den dog opnået, hvad forfatteren selv i forordet angiver som sit hovedformål: »at yde et beskedent bidrag til vor viden om Danmarks gamle kongerække i endnu et led, leddet forud for Gorm.« Og endelig vil jeg da gerne til Skouvig sige, at jeg i en anetavle til den nye udgave af Dansk biografisk Leksikon har anført Hardeknud som Gorm den Gamles fader.

Lene Demidoff